

REIZE IN DE BINNEN-LANDEN VAN ZUID-AFRICA

Gedaan in den Jaare 1803 door
W. B. E. PARAVICINI DI CAPELLI
Kapitein Aide de Camp, by den Gouverneur van de
Caap de Goede Hoop

Uitgegeec en toegelig
met inleiding, voemote, sketskaarte en verkorte
weergawe in Engels deur

DR. W. J. DE KOCK
Hoofredakteur
Suid-Afrikaanse Biografiese Woordeboek

VAN RIEBEECK-VERENIGING
KAAPSTAD
1965

der zelve vry ongemakkelyk voor de wagens. Den dag was fraay; wy hielden nog middagmaal aan het zoogenaamde Hofmans Gat,³⁹⁵ een ruige kloof tussen style klipachtige gebergten waar een straal zoet dog thans niet zeer zuiver water vloeid.

Wy vernamen in onze nabuurschap het geluid even als of eenige menschen op een afstand druk aan het discoureren waren. Ter ontdekking wat het zyn mogte, gingen eenige onzer op eene nabyleggende hoogte daar wy wel ras ontwaarde dat het bavianen waren, welke tegens de schuynte der berg aan welkers voet wy het middagmaal hielden, in zeer talryk gezelschappen op de krantzen der kliprotsen vergaderd waren; eenige weinige waren even als waghoudende op eene kortere afstand van ons, terwyl drie à vier andere de voorpost, zeer naby ons in het klein kreupelhout als verspieders bezette. Deze laatste waren de pratende menschen die wy meende te hooren, want zoo dra wy ons op de voorgenoemde hoogte ter ontdekking vertoonde, gaven zy de alarm kreet aan de kleine trouw, die wederom de vergadering boven op de rots door geschreeuw waarschuwend derwaarts de vlugt namen. De boven zittende bekreunde zich echter weinig aan onze nabyheid tot dat een geweerschot hun zulk een geweldige schrik aanjoeg dat het gantsche leger verward op de vlugt liep, en door de groote haast verscheidene hunner gepletterd van de hoogte kwamen rollen, geen eenige hebben wy by deze gelegenheid levendig kunnen te vangen krygen.

Het was byna vier uren toen wy aan de Nieuwe Jaarsdrift kwamen. Een half uur boven de plaats daar wy ons leger sloegen, verenigen zich de Boschjesmans Rivier, de Nieuw-jaars-Rivier en het water uit Hofmansgat.³⁹⁶

MAANDAG den 6e JUNY. De togt die wy heden te maken hadden, niet zeer groot zynde was het omtrend half tien uren toen wy te paard klommen; even beneden ons camp zette wy over de drift, welke byna zonder water was, loopende de weg door meer style klipachtige gebergten dan gisteren. De Commandant Rensburg liet op verzoek van den Gouverneur een stuk massanie hout³⁹⁷ hakken dat wy nog nergens elders vonden. Dit hout is inwendig

³⁹⁵ Van hier is reguit noord gery na die Hofmansgat (tans, volgens mededeling van mnr. P. H. Wessels van die plaas Hoffmanskloof, 7.1.1960, bekend as „Strygat” omdat die hoekbakens van drie plase vroeër daar saamgeval het en oor die water gestry is). Dit lê ongeveer 3 myl suidoos van die dorpie Alicedale. Daarvandaan loop 'n tans ongebruikte pad na 'n drif in die Nuwejaarsrivier op die plaas Hoffmanskloof (tans ALY 17.27), waarop nog 'n servituut is en wat klaarblyklik die ou drif is wat in 1803 gebruik is.

³⁹⁶ Die punt waar Boesmans- en Nieuwejaarsrivier bymekaarkom, moes wes en dus onderkant die kamp gewees het. (Van Reenen V.R.V. 18, p. 152) sê die kamp was op Jan Booyen se plaas Nieuwejaarsdrift. Die verdere reis sou hiervandaan oos van die teenswoordige Alicedale gaan oor die plase Nieuwejaarsdrif-Oos en -Wes. Die rivier en drif het waarskynlik sy naam gekry van die grenskommisaris Faber en Mentz wat op Nuwejaarsdag 1770 hier was. (Forbes I, p. 208).

³⁹⁷ „Massanu”, volgens Barrow (I, p. 338). Bome wat 3 tot 5 voet hoog groei en net by die Boesmansrivier aangetref is; baie soos ysterhout.

Volgens T. R. Sim (*The Forests and Forest Flora of the Cape Colony*, Aberdeen, 1907,

zyerhard, hebbende een byna onzichtbaar kleine kern of hart; eenige onzer waren s' morgens zeer vroeg vooruit gereden om te bespieden of in de buurt ook buffels³⁹⁸ of olyphanten te vinden waren.

Tegens den middag kwamen wy met acht à tien personen naby een bosch daar wy aan het omverleggen van verscheide boomstammen en kreupelhout, het spoor van een Rhenosseros bespeurde, welke aan de mest te zien, kort te vooren daar moest gelopen hebben. Wy ladede onze geweren ieder met twee kogels (waar onder men als op grof wild gejaagd zal worden een derde deel tin giet) en namen maatregelen tot deze jagt; by den ingang van het bosch verborgen zig twee jagers en de overige reden ter wederzyden van het gevondene spoor boschwaards in. Op eenige afstand stelden zich wederom twee mannen en drie Hottentotten om op de rydpaarden te passen, en gingen wy te voet tot eene van de gezelschap die eenigsints links van ons was afgereden een schot deed en ons derwaards deed lopen. Wy zagen en hoorde op eene kleine afstand een groot dier dog konde uythoofde der digte doornen en struyken niet onderscheiden wat wild het was. Eensklaps was er een doodelyke stilte en wy wisten niet regt wat te doen; ver uyt elkanderen gaan was niet raadsaam en hoe gewis zeker wy ook waren dat het dier zig ergens in onze nabyheid verscholen hield, wist dog niemand de juyste plaats.

Twee onzer gingen den circa twaalf passen voorwaards en terwyl wy met de gespannene haan stonden, vuurde zy in het voor ons leggende kreupelhout; dit herhaalde wy na alle zyden elk op zyn beurt, tot dat wy kort by ons een gebrul hoorde en te gelyk een buffel van buitengemeene groote op ons zagen toeschieten zoo dat er nauwelyks tyd van lyfsberging overbleef. Des nietemin had ik benevens drie andere myne toevlugt tot een breede grippel met struyken bewassen genomen, en op die wyze vuurde wy by de nadering van het dier op het zelve; verscheidene wonden werden toegebragt dog nog geen doodelyk; de andere welke zich tussen een tropje naauw by elkanderen staande bomen hadden verschanst konde niet vuuren om dat die welke agter de sloot stonden gevaar zouden gelooopen hebben al hunnen schoten te krygen en moesten daar om in stilte blyven toezien.

Het beest deed alle moeyte ons te genaken dan waagden niet de doornen en struyken van onze greb die by veel breedte, ook nog al tamelyk diep was, aan te doen; woedend sloeg hy zyne groote kromme hoornen in de stammen der bomen en vervulde met zyn geloei het geheele bosch; ik geloof zeker dat indien hy ons had fel gekregen, onze jagt slegt zoude zyn afgelopen, maar ziet wy waren gelukkig genoeg hen een noodlottige kogel agter de voorschouderen toe te brengen, die het dier deed storten en hem met een kermend gehuyel schuymbekkend den adem deed uytblazen.

Deze jagt had my zoo byzonder aangestaan dat ik voornam nooyt weder zulke geduchte vyanden aan te tasten; hoe goed ook myn voornemen des-

pp. 34 en 213) *Acacia horrida* (karoo) Hayne: doornboom, witdoorn, soetdoorn. Karreedoorn *Maasnu* en *Mawsa* (Transvaal).

³⁹⁸ *Syncerus caffer caffer* (Sparrman), familie Bovidae.